

COVID-19, tapt verdiskaping og finanspolitikkenes rolle

Impact case forskning

TALL

SOM
FORTELLER

NOTATER /
DOCUMENTS

2022/15

I serien Notater publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 12. april 2022

ISBN 978-82-587-1509-9 (elektronisk)

ISSN 2535-7271 (elektronisk)

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Impact cases blir brukt av mange forskningsinstitusjoner for å synliggjøre hvordan og på hvilken måte forskning får innvirkning på politikk, næringsliv, samfunnsliv, helse og miljø. SSB har som målsetting å levere forskning og analyser som skal være til nytte for forvaltningen, Stortinget, partene i arbeidslivet og allmenheten. For å synliggjøre hvordan og i hvilken grad SSB leverer på dette området, har vi tatt i bruk impact cases basert på aktiviteten i forskningsavdelingen.

Dette notatet beskriver hvordan forskning og analyse under covid-pandemien bidrog til å beregne kostnadene ved pandemi og smitteverntiltak som har kommet i form av tapt verdiskaping i fastlandsøkonomien.

Statistisk sentralbyrå, 21. mars 2021

Linda Nøstbakken

Innhold

Forord	3
1. Forskingen bak	5
2. Innflytelse i samfunnet	6
Referanser	7
2.1. Kilder som beskriver relevans og kvalitet.....	7
2.2. Referanser fra aviskronikker og innlegg.....	7

1. Forskingen bak

COVID-19-pandemien har skapt en stor utfordring for økonomer og andre samfunnsvitere: å hjelpe myndigheter og andre organisasjoner med å svare på de økonomiske og samfunnsmessige utfordringer som pandemien har brakt med seg. Forskingen har dermed fått befestet sin viktige samfunnsrolle, å bidra med kunnskapen som beslutningstakere trenger for å komme seg gjennom krisen.

Koronapandemien medførte store kostnader for norsk økonomi og samfunn. Økning i smitte og dødelighet førte til at myndighetene innførte en rekke strenge nasjonale smittevernstiltak. Som følge av ulike nasjonale og internasjonale smittevernstiltak og private aktørers respons på fare for smitte, opplevde Norge et historisk raskt og stort fall i BNP for fastlands-Norge og bratt økning i arbeidsledigheten i mars og april 2020. For å lette byrden på husholdninger og virksomheter ble det innført svært omfattende finanspolitiske tiltak.

De makroøkonomiske virkningene av pandemien og den politiske responsen har på mange måter vært vesensforskjellig fra tidligere nedgangskonjunkturer. Dette skapte et behov for en analyse av den økonomiske situasjonen og om hva de ulike hendelsene har betydd for norsk økonomi. I tillegg oppsto det et behov for en gjennomgang og evaluering av virkninger av smitteverntiltak og finanspolitikken på økonomien.

God kjennskap til forskningslitteraturen, nærhet til data og tilgang til et relevant modellrammeverk, gjør at Statistisk sentralbyrå er i en unik posisjon for slike typer analyser. Dette var bakgrunnen da Koronakommisjonen henvendte seg til SSB for å vurdere samfunnsøkonomiske effekter av smitteverntiltak og økonomiske tiltak under pandemien. En ekspertgruppe av forskere i SSB har i samarbeid med prof. Steinar Holden ved Universitet i Oslo utarbeidet rapporten «COVID-19, tapt verdiskaping og finanspolitikkenes rolle» som beregnet kostnadene ved pandemi og smitteverntiltak som har kommet i form av tapt verdiskaping i fastlandsøkonomien.

Ved hjelp av den makroøkonomiske modellen KVARTS tar rapporten sikte på å beskrive norsk økonomi slik den ville sett ut uten pandemi og identifisere forskjellen i verdiskaping som kan tilskrives pandemien og samfunnets reaksjon på den, i form av smitteverntiltak, private aktørers respons, myndighetenes økonomiske tiltak mv. Rapporten beskriver deler av den økonomiske politikken som har vært ført i møte med pandemien og skisserer hvordan pandemien og tilhørende finanspolitisk respons har påvirket offentlige finanser. Videre belyser rapporten hvordan finanspolitikken har motvirket fallet i økonomisk aktivitet, og hvordan fordelings effekter av pandemien for privat og offentlig sektor har vært. Rapporten analyserer også utviklingen i oljefondet under pandemien.

Rapportenes beregninger viser at pandemien førte til et betydelig tap i BNP for Fastlands-Norge, sammenlignet med en situasjon uten korona. Det neddiskonterte tapet for perioden 2020–2023 anslås til rundt 330 milliarder kroner. Videre, viser beregninger i rapporten at finanspolitikken i 2020 i noen grad motvirket fallet i BNP, der ekstraordinære og diskresjonære tiltak kan anslås å ha dempet fallet i fastlands-BNP med 0,5 prosentpoeng, mens effekten av petroleumsskattepakken, anslås til 0,2 prosent. Kapitalgevinster er hovedårsaken til at oljefondet har steget med over 800 milliarder kroner i 2020, til tross for store uttak. Siden kapitalgevinstene trolig i stor grad skyldes lavere markedsrenter og lavere avkastningskrav, vil det isolert sett innebære at vi må forvente lavere fremtidig prosentvis avkastning fra fondet enn vi gjorde før pandemien.

2. Innflytelse i samfunnet

Rapporten ble skrevet på oppdrag fra Koronakommisjon, som ble oppnevnt av Regjeringen for å få en grundig og helhetlig gjennomgang og evaluering av myndighetenes håndtering av pandemien. Koronakommisjonen brukte rapporten som et vedlegg i NOU 2021:6. I denne NOU-en er SSB-analysen lagt til grunn for kapittelet om «Økonomiske konsekvenser», og en av kommisjonens hovedbudskap er «De økonomiske kostnadene ved pandemien blir høye». NOU-en, som er en faglig utredning og brukes som grunnlag for politiske forslag fra regjering til Stortinget, ble i etterkant sendt til høring. Justis og beredskapsdepartementet har invitert organisasjoner, instanser og eventuelt interesserte privatpersoner, om å gi synspunkter på kommisjonens anbefalinger og læringspunkter, samt kommisjonens hovedbudskap. Rapporten har skapt et bredt engasjement både blant mange institusjoner og privatpersoner, og totalt har det kommet 478 høringsuttalelser. I skrivende stund er saken under behandling.

Analysen har vært referert til i ulike foredrag og statusrapporter. Rapporten ble videre dekket bredt av norske medier, der den ble referert til i en rekke kronikker og innlegg.

Rapporten ble utarbeidet på et tidspunkt hvor Norge stod midt i pandemien. Siden april 2021 har det skjedd en utvikling i smittevernstiltak, finanspolitiske tiltak og den norske økonomien generelt. SSB har nå fått en ny forespørsel fra Koronakommisjon med et ønske om å oppdatere rapporten med nye data som nå er tilgjengelige. Den oppdaterte analysen publiseres våren 2022.

Referanser

Bjertnæs, G. M., Brasch, T. von., Cappelen, Å. Holden, S., Holmøy, E., Slettebø, O., Sletten, P. og Zhulonova, J. (2021). *Covid 19, tapt verdiskaping og finanspolitikkenes rolle*. Statistisk sentralbyrå. Rapporter2021/13.

2.1. Kilder som beskriver relevans og kvalitet

NOU 2021: 6 Myndighetenes håndtering av koronapandemien — Rapport fra Koronakommisjonen <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2021-6/id2844388/>

Høring – NOU 2021: 6 Myndighetenes håndtering av koronapandemien <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-nou-2021-6-myndighetenes-handtering-av-koronapandemien/id2846977/>

Foredrag av sentralbanksjef Øystein Olsen på seminar i regi av Senter for monetær økonomi (CME)/Handelshøyskolen BI, 20. oktober 2021. <https://www.norges-bank.no/aktuelt/nyheter-og-hendelser/Foredrag-og-taler/2021/2021-10-20-olsen/>

Innovasjonstalen 2021 Statusrapport: Koronakrisens påvirkning på næringslivet, Innovasjon Norge https://www.innovasjon norge.no/globalassets/0-innovasjon norge.no/om-innovasjon-norge/nyheter/innovasjonstalen-rapport_enkelt sider.pdf

2.2. Referanser fra aviskronikker og innlegg

VG (24. januar 2022) Så mye har pandemien kostet <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/9KMod/saa-mye-har-pandemien-kostet>

Nettavisen (16. juni 2021) NHO mener koronapandemien har gitt varige økonomiske sår <https://www.nettavisen.no/nyheter/innenriks/nho-mener-koronapandemien-har-gitt-varige-okonomiske-sar/s/12-95-3424142414>

Dagsavisen (16. juni 2021) Paradokset i pandemien <https://www.dagsavisen.no/debatt/kommentar/2021/06/16/paradokset-i-pandemien/>

Trønder-Avisa (16. juni 2021) Anslår et tap på 330 milliarder for norsk næringsliv <https://www.ta.no/anstar-et-tap-pa-330-milliarder-for-norsk-naringsliv/s/5-116-1362930>

Dagbladet (15. juni 2021) Svimlende varig coronatap <https://borsen.dagbladet.no/nyheter/svimlende-varig-coronatap/73903101>

Aftenposten (24. april 2021) Hvorfor skrev jeg aldri om pandemi? <https://www.aftenposten.no/meninger/kommentar/i/1Je308/hvorfor-skrev-jeg-aldri-om-pandemi>

Forskning.no (22. april 2021) Koronaen koster hver av oss i Norge 60 000 kroner <https://forskning.no/finans/koronaen-koster-hver-av-oss-i-norge-60-000-kroner/1848075>

MSN Nyheter (15. april 2021) SSB: Norsk økonomi hardt rammet av koronapandemien <https://www.msn.com/nb-no/nyheter/other/ssb-norsk-%C3%B8konomi-hardt-rammet-av-koronapandemien/ar-BB1fFPsy?ocid=msedgntp>

E24 (14. april 2021) Kommisjon: Coronakrisen kan koste 330 milliarder <https://e24.no/norsk-oekonomi/i/1B4OpG/kommisjon-coronakrisen-kan-koste-330-milliarder>